

**ZICHTBAARDER,
BESPREEKBAARDER,
KWETSBAARDER.**

*Monitor representatie
van trans personen in 2021*

Onderzoek en tekst: Elle Zwinkels, Grey Ravelli en Otje van der Mark

Fotoverantwoording:

Foto Thorn Roos de Vries: Roeltje van de Sande Bakhuyzen. Via AD, 22-03-2021. Foto Lisa van Ginneken, fotogebruik met toestemming

De monitor is mede mogelijk gemaakt met financiering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

© Transgender Netwerk Nederland (TNN), Amsterdam, 2022

Trans in beeld biedt tips, informatie en uitwisselingsmogelijkheden voor mediamakers en trans personen.

INHOUDSOPGAVE

1. Introductie	5
2. Methode	6
3. Resultaten algemeen	8
4. Casus: Trans Zorg	9
5. Woorden & begrippen	11
6. Casus: Anne+	16
7. Persoonskenmerken	18
8. Casus: Frédérique	22
9. Verhaallijnen	24
10. Conclusies	33
11. Lijst van begrippen	35

FIGUREN, GRAFIEKEN, TABELLEN

Figuur 1. Sentiment.	8
Figuur 2. Percentage per (gender)identiteit/- expressie.	19
Figuur 3. Percentage witte trans personen en trans personen van kleur.	20
Figuur 4. Percentage per leeftijdscategorie.	21
Figuur 5. Percentage per bekende en onbekende trans personen.	21
Figuur 6. Verdeling 'slachtoffer'-, 'succesvolle trans persoon'- en gelaagde verhaallijnen in 2018, 2019 en 2020.	27
Figuur 7. Percentage artikelen met minimaal één belemmerende verhaallijn.	28
Figuur 8. Belemmerende verhaallijnen.	31
Figuur 9. Sentiment onder politiserende artikelen.	32

1. INTRODUCTIE

Mediarepresentatie biedt mogelijkheden voor de emancipatie van trans mensen in Nederland, maar kan die emancipatie ook tegenwerken. Toenemende zichtbaarheid van trans personen in de media kan leiden tot begrip en acceptatie van mensen die niet of nauwelijks trans personen in hun omgeving kennen. Of meer zichtbaarheid tot begrip en acceptatie leidt, hangt wel af van het type berichtgeving. Sommige berichtgeving zal bepaalde stereotypen over trans personen versterken. Meer representatie betekent niet automatisch meer sociale acceptatie.

Dit rapport gaat over de representatie van transgender personen in de Nederlandse media in 2021. Gedurende dit jaar bespraken media onder andere de Hongaarse anti-lhbt+ wet die trans-gerelateerde onderwerpen verbodt in media en onderwijs, de representatie van Nikkie de Jager als presentatrice van het *Eurovisie Songfestival* en de publieke excuses voor de sterilisatie van trans individuen onder de oude Transgenderwet. Ook schreven media veel over de toestand binnen de transgenderzorg en het transfobe geweld dat Frédérique' onderging. 2021 was ook het jaar dat een non-binair personage, gespeeld door een non-binair acteur in een Nederlandse speelfilm verscheen.

Uit de eerdere mediamonitors bleek dat Nederlandse media nog steeds voornamelijk witte, jonge trans vrouwen representeerden, maar ook in toenemende mate schreven over non-binaire personen. Trans personen werden in voorgaande jaren hoofdzakelijk afgebeeld als slachtoffer. Hoe zat dit in 2021? Is er een verschuiving in de beeldvorming rondom trans personen? Wie waren in beeld - en wie niet? En welke verhaallijnen waren veelvoorkomend in de berichtgeving? Dit rapport brengt in beeld wat ten opzichte van voorgaande jaren is verschoven en wat gelijk is gebleven.

2. METHODE

2.1 Zoekopdracht

Om de representatie van trans personen en gerelateerde onderwerpen in de Nederlandse geschreven media van 2020 te onderzoeken is er een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van artikelen die trans personen en onderwerpen betreffen. Er is gekeken naar de personen en onderwerpen die in beeld kwamen en hoe media deze beschreven.

Daarbij is voortgebouwd op de onderzoeksmethode van de TNN mediamonitors van 2018, 2019 en 2020. Net als voorgaande jaren is de analyse gedaan met behulp van software Meltwater. Dit programma heeft toegang tot de grote landelijke dagbladen (*Volkskrant, Algemeen Dagblad, etc.*), regionale dagbladen (*Eindhovens Dagblad, Tubantia, etc.*), week- en maandbladen (*Linda, Flair, etc.*), online nieuwssites (*Nu.nl, Joop.nl, etc.*) en kleine nieuwssites (*Vers Beton, etc.*). Meltwater selecteert met behulp van ingevoerde zoektermen artikelen die relevant kunnen zijn voor een onderwerp. Voor dit onderzoek zijn de volgende zoektermen gebruikt:

genderincongruent*, transgender*, transseks*, transman*, "trans man*", transvrouw*, "trans vrouw*", "gender dysf*", genderdysf*, "trans perso*", transperso*, crossdress*, tranny*, ladyboy*, shemale*, manwif*, transfobi*, travestie*, non-binair*, nonbinair*, "non binair", non-binary, transkind*, "trans kind*", transmei*, "trans mei*", transjong*, "trans jong*.

2.2 Eerste selectie

In 2021 kwamen 9991 artikelen naar voren. 1043 artikelen zijn niet meegenomen in de analyse, omdat deze niet meer beschikbaar waren. Vervolgens bestonden 921 artikelen uit kamerstukken of rechtsuitspraken. Deze zijn niet meegenomen in de uitgebreide analyse ; zij zijn slechts geanalyseerd op terminologie. In meer dan een kwart van de 8027 relevante en beschikbare artikelen (2422) werd het woord 'transgender' (of een aanverwant begrip) alleen in een rijtje van andere minderheden gebruikt of alleen in relatie tot de lhbt+ gemeenschap in het algemeen (bijvoorbeeld als uitleg voor de afkorting of variaties daarop). Deze artikelen zijn alleen geanalyseerd op sentiment en terminologie, omdat ze inhoudelijk niet genoeg ingingen op trans-gerelateerde onderwerpen. 5605 artikelen leenden zich uiteindelijk wel voor een verdere analyse . Ten opzichte van 2020 is het totaal aantal artikelen over trans onderwerpen en/of trans personen weliswaar gegroeid (6000 in 2020 vs. 9991 in 2021), maar lag het aantal onbeschikbare en irrelevante artikelen ook hoger. Het percentage artikelen dat trans onderwerpen enkel als diversiteit of als onderdeel van de lhbt+ beweging gebruikt, blijft nagenoeg hetzelfde (25,1% vs. 24,2%).

2. METHODE

2.3 Uiteindelijke selectie

De overige 5606 artikelen zijn stuk voor stuk geanalyseerd en gecategoriseerd op sentiment, thema, type artikel, terminologie en, indien mogelijk, verhaallijnen en persoonskenmerken van de gerepresenteerde trans personen. De artikelen zijn gelabeld puur op basis van de informatie die het artikel tekstueel en/of visueel biedt, niet op basis van voorkennis over onderwerpen en/of personen. Bepaalde labels zijn alleen gebruikt als ze van toepassing waren op een trans persoon. Een artikel dat een cisgender drag queen bespreekt, is beschouwd als irrelevant; een artikel dat een trans persoon bespreekt die drag doet, is wel meegenomen als representatie. 4359 van deze artikelen zijn geschikt bevonden voor een uitgebreide analyse omdat ze bepaalde terugkerende verhaallijnen gebruikten. Opvallende trans-gerelateerde onderwerpen waar veel artikelen over zijn gepubliceerd, zijn uitgebreider uitgewerkt als losse casussen in dit rapport.

Daarnaast besteedt dit rapport ook aandacht aan een kwalitatieve analyse van beeldende media, zoals film en televisie, in het Nederlandse medialandschap van 2021. Een van deze visuele media-uitingen omtrent trans-zijn is opgenomen als casus en geanalyseerd met behulp van dezelfde categorieën als tekstuele bronnen, zoals persoonskenmerken, sentiment en verhaallijnen.

2.4 Gehanteerde termen

In dit onderzoek wordt de term 'trans' gebruikt om te verwijzen naar personen die zich niet identificeren met het bij geboorte toegewezen geslacht en/of de aansluitende genderrol. We achten het belangrijk om te benadrukken dat 'trans' een paraplueterm is: het woord heeft niet één definitie, maar omvat alle mogelijke termen en identiteiten die iemands toegewezen geslacht en/of gender afwijzen. Hiermee erkent dit rapport de grote diversiteit die bestaat binnen trans identiteiten en stimuleert de monitor ook mediaplatformen om de verscheidenheid in trans-zijn te reflecteren met hun taalgebruik.

Aan deze monitor is ook, als laatste pagina, een woordenlijst toegevoegd. Klik op de onderstreepte woorden om direct het woord op te zoeken in deze woordenlijst.

3. RESULTATEN ALGEMEEN

3.1 Frequentie

Volgens onderzoek van Atria is de media-aandacht voor trans personen en onderwerpen tussen 1991 en 2016 flink gestegen.* Vanaf 2016 was er echter sprake van een daling in het aantal artikelen die dit onderwerp behandelden. Uit de mediamonitor van 2018 bleek dat er dat jaar 6039 totaal relevante artikelen werden geschreven, in 2019 waren dat er 4943 en in 2020 steeg dat naar 6000. In 2021 steeg dat nog verder naar 9048 relevante artikelen, waarvan 8027 openbaar en relevant waren waarop de volgende statistieken zijn berekend. Ondanks deze stijging ging slechts 0,01% van alle geschreven artikelen in 2021 over trans personen en aanliggende onderwerpen, terwijl uit onderzoek van Movisie blijkt dat ongeveer 3,9% van de Nederlandse bevolking trans is. Hieruit wordt duidelijk dat de media-aandacht voor trans onderwerpen relatief beperkt blijft.

MEDIA

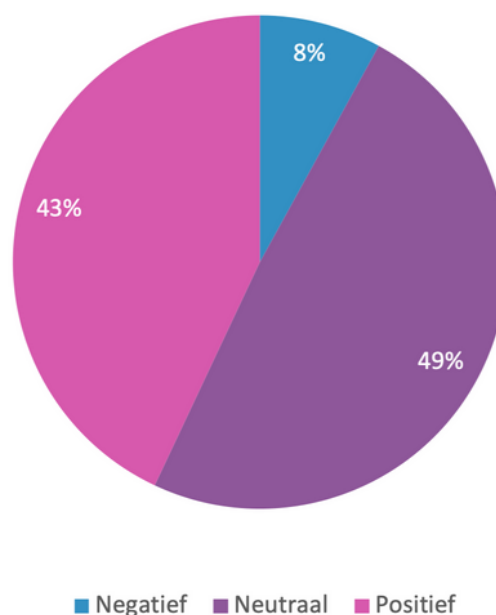
Top 3 bronnen met de meeste berichtgeving over trans onderwerpen

1. AD (340)
2. Business Insider (334)
3. MSN nieuws (300)

Hoe vaak schreven de 8 grootste Nederlandse dagbladen over trans onderwerpen?

1. AD (340)
2. De Gelderlander (270)
3. NRC (231)
4. De Volkskrant (203)
5. De Stentor (180)
6. De Telegraaf (173)
7. Het Parool (152)
8. Trouw (127)

Figuur 1. Sentiment.

TYPE BERICHTGEVING

- 52% nieuws
- 16% achtergrond
- 12% portret
- 9% opinie
- 4% recensie
- 3% aankondiging
- 3% overig

THEMA

- 32% kunst en cultuur
- 22% politiek
- 20% discriminatie
- 20% showbizz
- 12% emancipatie

* Atria (2017), *Transgender en beeldvorming in Nederland 1991-2016*, factsheet 23 februari 2017. Van: <https://collectie.atria.nl/viewer/224752>.

4. Casus: Trans zorg

“Waarom moet ik iets bewijzen”

Merijn Sommers, Algemeen Dagblad, 27 augustus 2021

In 2021 waren er een aantal media die de ontwikkelingen binnen de transgenderzorg volgden: zo werd er geschreven over de lange wachttijden, de protesten uit de transgemeenschap over de manier van werken in de zorg, het faillissement van stepwork, nieuwe zorgaanbieders en nieuwe onderzoeken over het welzijn van transgender personen.

Het jaar 2021 heeft een flinke stijging gezien in het aantal mensen dat trans zorg nodig heeft, zo blijkt uit de steeds langer wordende wachtlijsten. Veel trans personen kunnen daardoor niet tijdig passende zorg vinden. Waar men tien jaar geleden maar enkele maanden hoefde te wachten op passende zorg, is dat opgelopen tot zo'n drie jaar. De coronapandemie kan een bijdrage hebben geleverd aan de verminderde trans zorg: er was in het algemeen minder zorg beschikbaar tijdens de pandemie, dus ook de trans zorg is hierdoor aangetast. Een mogelijke andere verklaring voor deze stijging is de toename in zichtbaarheid van trans mensen in het algemeen. Met meer zichtbaarheid wordt bedoeld dat meer mensen zichzelf identificeren binnen het trans spectrum. Dat steeds meer mensen erachter komen dat zij trans zijn kan als een positieve ontwikkeling worden opgevat. De Nederlandse trans zorg kan deze stijging moeilijk aan.

De huidige aanpak van de trans zorg laat wel degelijk te wensen over volgens de trans gemeenschap. Dit blijkt onder andere uit de interviews en grootschalige protesten die plaatsvonden in 2021. De kritiek luidt voornamelijk dat 'anderen beslissen over onze lichamen'. Dit is gericht op het feit dat een trans persoon eerst een diagnose moet afwachten van een dokter, die vervolgens toestemming moet geven voordat een transitie kan beginnen. Deze kritiek is ook geuit naar aanleiding van het feit dat trans mensen zelf weinig betrokken worden in hun eigen proces en te weinig zelfbeschikking hebben. Daarbij mogen trans mensen ook niet in de transzorg werken, omdat het opgevat kan worden als 'partijdig'.

De kritiek werd voornamelijk gericht aan het VUmc in Amsterdam. Dit komt doordat de VU lange tijd het enige ziekenhuis was dat ingrepen deed om "genderdysforie" te verlichten. Als resultaat hiervan hebben zij lange tijd een monopolie op de trans zorg gehad. Dit moet anders, zeggen mensen in de trans gemeenschap. Volgens het Instagramaccount van influencers Storm en Éluk (@VUGgenderMisTreatment) zouden veel trans mensen nare ervaringen hebben gehad binnen de transzorg van de VU.

Zo zouden ook daar de wachtlijsten te lang zijn, de patiënten zouden vernederende psychologische tests moeten ondergaan en er zou sterk worden aangestuurd op een binaire transitie. Ondanks alle kritiek heeft de VU wel veel trans mensen geholpen door de jaren heen. De transzorg moet echter met de tijd mee, aldus geluiden uit de trans gemeenschap.

In 2021 ging ook een van die zorgverleners, Stepwork, failliet. Ook dat kreeg aandacht in de media. Doordat het bedrijf failliet is verklaard zaten er opeens duizenden mensen opnieuw zonder (uitzicht op) zorg. De reden van het faillissement had te maken met het feit dat het een 'administratieve puinhoop' was binnen het bedrijf. Er ontbraken jaarverslagen, de patiëntendossiers waren onvolledig en ook werd er al een tijdje geen salaris betaald aan het personeel. Al snel na de aankondiging van het faillissement werd duidelijk dat de wachtlijst overgenomen zou worden door het nieuw opgerichte Genderhealthcare BV, onder leiding van C. Visser. Vanuit de trans gemeenschap werden er vraagtekens gezet bij deze overname. Dit kwam voornamelijk doordat Genderhealthcare BV pas net komt kijken binnen de trans zorg, het is opgericht om de wachtlijst van Stepwork op te vangen en het als bedrijf dus nog niet de kans heeft gehad om diens competentie te bewijzen. Het is op dit moment afwachten of Genderhealthcare BV alle beloftes en plannen kan waarmaken. De trans zorg kan het in ieder geval wel gebruiken; een nieuwe zorgaanbieder die bijdraagt aan het inkorten van de wachtlijsten.

Verdere ontwikkelingen binnen de trans zorg omvatten onder andere de activiteiten van het Radboud UMC in Nijmegen: zij gingen van start met het aanbieden van trans zorg aan volwassenen. Eveneens bieden ook genderpoli Youz Zaandam en ZMC sinds 2021 zorg aan voor trans kinderen en jongeren, in samenwerking met het VUmc Amsterdam.

Ook was er aandacht in de media over verschillend onderzoek. Zo bleek dat trans jongeren zelf goed kunnen beslissen over hun transitie. Ook was er kritiek op het gebrek aan onderzoek naar de lange termijn effecten van hormoontherapie en was er onderzoek dat aantoonde dat trans mensen twee keer zoveel kans maken op vroegtijdig overlijden. Trans jongeren zijn ook gevoeliger voor suïcidale gedachten en depressies, bleek.

5. Woorden & begrippen

Het gebruik van inclusieve taal is belangrijk voor individuele trans personen en voor de emancipatie van de trans gemeenschap in het algemeen. In dit hoofdstuk is er gekeken welke begrippen in omloop zijn en hoe het taalgebruik in 2021 zich verhoudt tot dat van de voorgaande jaren.

Transgender/non-binair als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord

De term 'transgender' werd nog steeds afwisselend als zelfstandig- en bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Media gebruikten in 23% van de artikelen (n=2073) het zelfstandig naamwoord 'transgenders'. In vergelijking blijft de term 'non-binair' als zelfstandig naamwoord achter: 44 artikelen (0,5%) gebruikten het woord op deze manier. In 739 artikelen (7%) werd er gesproken over 'transpersonen' (en alle variaties daarop) als zelfstandig naamwoord, waarin er geen spatie zit tussen 'trans(gender)' en het zelfstandig naamwoord. In 1048 artikelen (10,5%) kwam het woord trans(gender) als bijvoeglijk naamwoord voor een zelfstandig naamwoord, bijvoorbeeld in de formulering 'trans(gender) persoon' of 'trans(gender) vrouwen'. Door een spatie tussen 'transgender' en een zelfstandig naamwoord te gebruiken wordt de term als een beschrijving gebruikt. Zonder spatie impliceert 'transvrouw' dat het om een specifiek soort vrouw gaat, anders dan andere vrouwen, in plaats van een vrouw die transgender is.

Transitie, geslachtsbevestigend, geslachtsverandering en ombouwen

Media schrijven vaak over de verandering die een trans persoon doormaakt om te leven in de genderrol die overeenkomt met de genderidentiteit. Dit proces kan een administratieve wijziging van geslacht omvatten, het aannemen van een nieuwe naam en voornaamwoorden, en soms ook medische ingrepen. Om het veranderen van genderrol te beschrijven (n=8948) gebruikten media in 2021 net als in 2020 het vaakst de term 'transitie' of een variatie hier op met 905 artikelen (10%). Naast 'transitie' werd ook nog vaak van 'geslachtsverandering' gesproken. Met deze term werd veelal verwezen naar een medische transitie, maar soms ook naar verandering van het wettelijke geslacht. In 2021 komt 'geslachtsverandering' net als in 2019 en 2020 op de tweede plek. Het woord werd in totaal in 483 artikelen (5,4%) gebruikt. Beide termen werden in verschillende soorten artikelen gebruikt, bijvoorbeeld in berichtgeving over de Hongaarse anti-lhbt+ wet, discriminatie van trans individuen in kleedkamers en toiletten en de introductie van betaald transitieverlof voor trans werknemers. Sommige trans personen spreken liever van een 'geslachtsbevestigende behandeling of -operatie' dan geslachtsverandering om zo de genderidentiteit als uitgangspunt te nemen. De transitie bevestigt slechts wat iemands eigenlijke geslacht en genderidentiteit al waren. In 2019 werd 'geslachtsbevestigend' nog niet gebruikt. In 2020 kwam het 11 keer (2%) voor, vooral als trans personen zelf over hun transitie vertelden. De term werd in 2021 25 keer gebruikt (0,2%). Ook werden de termen 'genderbevestigend' of 'genderaanpassend' in 23 artikelen (0,2%) genoemd in 2021. De term 'ombouwen' wordt

door de trans gemeenschap gezien als een kwetsende term om te refereren aan de transitie en wordt liever niet gebruikt. In 2021 kwam de term in 35 artikelen (0,4%) voor.

Genderdysforie

Genderdysforie is een klinische term voor 'het gevoel van onbehagen dat iemand met het eigen geslacht heeft'. De term is eind 20e eeuw in gebruik geraakt onder psychiaters en psychologen die trans cliënten behandelden en wordt nog steeds voornamelijk in een medische context gebruikt. In 2020 kwam deze term in minder dan 2% van alle artikelen (98) voor, dit is vergelijkbaar met 2019. In 2021 is er een lichte stijging in het gebruik van het woord waar te nemen, aangezien 3,9% (352) van alle artikelen de term gebruikt. 84% van deze artikelen gebruikt het woord met een neutraal of positief sentiment, dus deze ontwikkeling hoeft niet per se negatief te zijn. Begin 2019 heeft de World Health Organisation (WHO) de klinische term 'genderdysforie' en het label 'transseksualisme' uit de ziekte-diagnoses verwijderd. De termen zijn vervangen met het begrip 'genderincongruentie-gevoelens', maar dit is nog niet breed opgepakt door de trans gemeenschap en de media. Waar de term nog in 8 artikelen verscheen in 2020, zijn er in 2021 geen artikelen gepubliceerd met deze term. Het woord 'genderincongruentie' zelf kwam in 9 artikelen voor.

Transseksualiteit

Transseksualiteit is een klinische term voor 'het willen behoren tot het andere geslacht'. Toen de term in de eerste helft van de 20e eeuw door artsen werd bedacht, dacht men nog dat trans personen altijd volledig van geslacht wilden en/of moesten wisselen. De term wordt vandaag de dag nog her en der gebruikt. Trans personen zijn verdeeld over het gebruik van de term. Sommige trans personen identificeren zichzelf als transseksueel, maar critici gebruiken de term liever niet omdat deze door artsen is bedacht en het woord 'seksualiteit' verwarring wekt. In 2020 werd dit begrip in 4% (248) van de onderzochte artikelen nog gebruikt. Het overgrote deel van de onderzochte artikelen (93%) die deze termen gebruikte, sprak neutraal of positief over trans personen. In 2021 werd steeg dit aantal naar 441 artikelen (4,9%), waarvan ongeveer 2 op de 5 (167 artikelen) transseksueel als zelfstandig naamwoord gebruikten. 80% van deze artikelen gebruikten 'transseksueel' in een neutrale of negatieve zin.

Cisgender

Een cisgender persoon is iemand die niet trans is. De term refereert dus naar een persoon waarbij het bij geboorte toegewezen geslacht en de bijkomende genderrol conformeert tot diens identiteit. In 2018 kwam dit begrip in 62 artikelen (1%) voor, in 2019 werd het in 93 artikelen (2%) gebruikt en in 2020 kwam het in 234 artikelen (4%) geschreven. In 2021 kwam het begrip in 357 artikelen voor (4,5% van de onderzochte artikelen), altijd in relatie tot trans onderwerpen. Hier zijn ook variaties zoals 'cis man' en 'cis vrouw' meegenomen in de telling. Er is dus sprake van een lichte, doch consistente stijging. Ook dit jaar springen mediaplatforms *Business Insider* (63) en *Winq* (23) er bovenuit als het om het gebruik van 'cisgender' gaat, maar sluit ook het grotere dagblad *NRC* (18) aan in de top 3.

Intersekse

Intersekse verwijst naar de ervaringen van mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet past binnen de normatieve definities van man en vrouw. Deze term valt op zichzelf niet onder de trans paraplu, maar iemand kan zowel intersekse als trans zijn. In 2021 kwam het bericht in 1135 artikelen voor. 882 (78%) van deze artikelen bevatten ook een of meerdere van de andere zoektermen die in dit onderzoek gebruikt zijn, ongeveer 11% van het totaal aantal onderzochte artikelen. Dit is een significante stijging vergeleken met 2020, toen dit begrip in slechts 478 artikelen (8%) voor kwam, wat weer een daling was van de jaren daarvoor (473 artikelen of 10% in 2019 en 639 artikelen of 10% in 2018). In veel van deze artikelen wordt het begrip genoemd als uitleg van een variant van de afkorting LHBTI+. Ook gingen veel van de artikelen in 2021 over rockartiest, acteur en presentator Raven van Dorst, die onder andere in het nieuws kwam door diens naamverandering en gebruik van genderneutrale voornaamwoorden.

Crossdressing, travestie en drag

Er wordt gesproken van 'crossdressing' als een persoon zich soms of regelmatig, deels of volledig kleedt als persoon van een ander gender. In hoeverre een crossdresser zich identificeert met de gender zoals die zich kleedt, verschilt per persoon. Drag is een vorm van uitvoerende kunst waarbij de uitbundige expressie van gender centraal staat. 'Travestie' is een verouderd woord voor zowel het fenomeen van crossdressing, als voor de kunstvorm van drag. Wanneer het woord 'travestie' gebruikt wordt voor trans personen kan dit kwetsend zijn. Het gebruik van travestie voor trans personen reduceert trans-zijn tot drag en 'verkleeden'. In vergelijking met de 152 artikelen in 2020 is er een lichte stijging: in 2021 werd de term 'travestie' en variaties in 340 artikelen genoemd. Vergelijkbaar met de 19 artikelen in 2020 kwam de term 'crossdresser' of een variant daarvan 18 keer voor in de media. 'Drag' en variaties kwam in 225 trans-gerelateerde artikelen voor en ging over Nederlandse drag artists, maar ook over deelnemers van het populaire programma *RuPaul's Drag Race*.

Genderideologie

De begrippen 'genderideologie', 'transgenderisme' en 'transgenderideologie' worden gebruikt door tegenstanders van de emancipatie van trans personen. Trans-zijn wordt door hen gereduceerd tot een politieke ideologie en een maatschappelijk fenomeen. In de jaren '80 werd de term 'transgenderisme' nog gebruikt om non-binaire genderidentiteiten aan te duiden, maar vandaag de dag wordt het vaak gehanteerd door critici van trans rechten. In enkele gevallen wordt de term 'transgenderisme' nog gebruikt als zelfstandig naamwoord om non-binaire mensen aan te duiden. In 2020 nam 'genderideologie' af tot 37 artikelen, maar in 2021 kwam de term veel vaker voor met 93 artikelen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in 2021 veel conservatieve bronnen aanvallende opiniestukken publiceerden die het afwijken van gendernormen als een politieke keuze positioneren, zoals het *Reformatorisch Dagblad* (51). 'Transgenderisme' kwam in 52 artikelen voor. '(Trans)genderideologie' werd minder gebruikt, slechts in 7 artikelen voor het tweede jaar op rij.

Genderneutraal, genderdivers en genderinclusief

De term 'genderdivers' en variaties daarop zoals 'genderdiversiteit' kwamen in 325 artikelen voor in 2020, waarvan 31% (101) over trans-gerelateerde onderwerpen ging. In 2021 kwam dit voor in 703 artikelen, met 31% (216) hiervan dat over trans-gerelateerde onderwerpen ging. 'Genderinclusief' en variaties op die term werden in 2020 in 66 artikelen gebruikt. Van deze artikelen ging 42% (28) over trans-gerelateerde onderwerpen. In 2021 kwam de term 162 keer voor, waarvan 46% (75) over trans-gerelateerde onderwerpen ging. Het begrip 'genderneutraal' en variaties daarop kwamen in totaal in 1181 artikelen voor in 2020. Slechts 13% van deze artikelen (156) gingen over trans-gerelateerde onderwerpen. Dit percentage steeg significant in 2021: In totaal waren er in 1946 artikelen die de term of variaties gebruiken, waarvan 24% (466) over trans-gerelateerde onderwerpen ging. 'Genderneutraal' werd meestal als bijvoeglijk naamwoord gebruikt voor bijvoorbeeld genderneutrale voornaamwoorden of toiletten, maar in enkele gevallen werd 'genderneutralen' ook als zelfstandig naamwoord gebruikt om naar non-binaire personen te refereren. In 2020 kwam het zelfstandig naamwoord in acht artikelen voor, in 2021 kwam het woord in slechts twee artikelen voor.

Uiterst beledigende woorden

Woorden zoals 'tranny', 'ladyboy' en 'shemale' zijn kwetsende termen. Het aantal artikelen dat dit soort *slurs* gebruikte in 2021, is 52. Waar het gebruik van deze woorden in 2020 lichtjes toenam (van 0,6% naar 1%), nam het in 2021 weer af (van 1% naar 0,6%). Waar in 2020 de toename werd verklaard door de incidenten rondom Jan Roos en Dennis Schouten die Nikkie de Jager in hun show beledigden, was er in 2021 geen vergelijkbaar incident, waardoor het percentage weer af is genomen.

KLIK [HIER](#) VOOR DE MEDIWEGWIJZER

KLIK [HIER](#) VOOR MEER INFORMATIE EN PUBLICATIES VOOR
MEDIAMAKERS

Taalkundige handelingen

Deadnaming

Deadnaming is de handeling van het refereren aan, of benoemen van een trans persoon bij hun 'oude' naam (oftewel de 'deadname'). De vorige naam kan pijnlijk zijn voor een trans persoon, omdat het een naam is die ook voor een 'coming out' al niet klopte bij hoe diegene zich toen voelde. Hoewel er een daling kan worden waargenomen in de deadnaming van trans personen ten opzichte van 2020 (183 artikelen - 3%), werd de handeling alsnog teruggevonden in 200 artikelen (2,2%). Bijna de helft (96) van deze artikelen gingen in 2021 over bekende personen waaronder in 2021 overleden model April Ashley, model Loiza Lamers, olympisch gewichthefferster Laurel Hubbard en acteur Elliot Page. Daarbuiten kwam deadnaming vooral voor in portretten van trans personen en interviews met cis personen die vertellen over de transitie van een dierbare, vaak een partner of kind.

Misgenderen

Misgenderen is de handeling van het refereren aan een trans persoon met (voornaam)woorden die niet passen bij de genderidentiteit van de persoon in kwestie. Zo kan misgenderen inhouden dat er naar een transgender vrouw als 'hij' of 'man' verwezen wordt of dat een non-binair persoon met iets anders dan hun gewenste voornaamwoorden (bijvoorbeeld 'hen'/'hun') benoemd wordt. Dit kwam in 2020 159 keer voor, in totaal in 3% van de artikelen. In 2021 waren er 266 artikelen met misgendering, maar het percentage bleef hetzelfde (3%), hiervan ging iets meer dan 40% over bekende trans personen. Er is een opvallende correlatie tussen deadnaming en misgenderen: 108 artikelen bevatten beide handelingen. Dat is iets meer dan de helft van de artikelen met deadnaming en ongeveer 40% van de artikelen met misgenderen. 38% van de artikelen waarin zowel deadnaming als misgenderen voorkwam ging over bekende trans personen.

6. Casus: *Anne+*

De beeldvorming van trans personen is uiteraard niet gelimiteerd tot tekstuele media, maar gaat hand in hand met visuele mediadisciplines zoals film en televisie. Beeldende media bieden mogelijkheden tot overleg tussen de maker en degenen die gerepresenteerd worden over verhaallijnen en frames. Daarnaast kunnen beeldende media ook entertainment als doelinde hebben, wat een nieuwe dimensie toevoegt aan tekstuele media die hoofdzakelijk actualiteit willen mediëren in de representatie-analyse van trans personen. In dit hoofdstuk wordt de film *Anne+* verder uitgelicht als publicatie in het Nederlandse medialandschap. De film zette dit jaar grote stappen in het diverseren van het Nederlandse filmlandschap: de film presenteert het eerste non-binaire personage (Lou), gespeeld door de eerste non-binaire acteur (Thorn Roos de Vries) in een Nederlandstalige speelfilm.

Anne+ startte als webserie over de identiteitsvorming, sociale relaties en *coming-of-age* ervaringen van het queer hoofdpersonage Anne en haar omgeving. In 2021 werd de franchise genoemd in 122 artikelen, wat 2% van het totaal aantal inhoudelijke artikelen is. De film staat in dienst om het gebrek aan positieve LHBTQIA+-representatie in Nederlandse film op te vullen. In *Anne+* ziet de toeschouwer Anne zoeken naar haar identiteit in relatie tot haar liefde, werk en vriendschappen. Tijdens haar zoektocht komt Anne in contact met Lou, een non-binair persoon en drag king die Anne en de kijker introduceert tot nieuwe ervaringen omtrent gender, seksualiteit en romantiek in een queer relatie. In deze analyse worden hoofdzakelijk de beeldvorming en verhaallijnen rondom Lou als representatie van non-binaire individuen uiteengezet.

In *Anne+* is Lou een terugkomend personage dat geïntroduceerd wordt aan Anne en de toeschouwer gedurende hun optreden in drag. Vanaf deze introductie is Anne gefascineerd door Lou; ze gaan samen op dates, ervaren seksuele fantasieën samen en spelen met genderexpressies in drag. De Vries als Lou symboliseert vrijheid, zowel in de fictionele filmwereld als in het Nederlandse medialandschap. Waar Anne vast lijkt te zitten in keuzes over haar relatie, werk en leefomgeving, is Lou een oase van ontspanning, flexibiliteit en educatie voor haar. Voorop staat de vrijheid die hen voelt in hun non-binaire genderidentiteit en -expressie, welke Lou en Anne bespreken tijdens hun dates. Lou ontbindt binaire normen en waarden over identiteit en relaties in de Nederlandse maatschappij, en stimuleert zowel Anne als de toeschouwer om dat eveneens te doen.

Het Nederlandse medialandschap is gebaat bij non-binaire representatie die niet onderdrukt wordt, maar juist zegeviert mede door hun identiteit. Daar moet wel bij worden afgevraagd of Lou's ontspannen houding mogelijk wordt gemaakt door witte privileges, welke niet worden genoemd in de film. Non-binaire representatie van Thorn Roos de Vries als Lou is een stap in de goede richting door *Anne+*, een van de volgende stappen is non-binaire representatie van kleur.

Waar Lou echter niet vrij in blijkt te zijn, is hun functie als onderwijzer voor zowel Anne als het publiek. In tekstuele berichtgeving is het script "pionier" over de Vries als eerste non-binaire acteur in een Nederlandse speelfilm veelvoorkomend; 48% van de artikelen over *Anne+* gebruikt dit script. Hoewel de film zich lijkt te willen distantiëren van een dergelijke verhaallijn door wat de makers "onnadrukkelijke representatie" noemen (*NOS*, 11-02-2021), wordt Lou op vergelijkbare wijze uitgelicht en geprezen voor het introduceren van *genderqueer* thematiek en gemeenschappen in Anne's wereld. In de film functioneert Lou als informant voor Anne over gender, seksualiteit en liefde wat haar persoonlijke ontwikkeling stimuleert; buiten de fictieve wereld echoën Lou's woorden door om onwetende toeschouwers kennis te laten maken met queer vreugde. Hierdoor wordt de Vries' rol als pionier in tekstuele media bevestigd door de film.

Hoewel het personage dus relevant is voor de films plotprogressie, lijkt Lou wel verticale diepgang te missen. Het script 'succesvolle transitie' sluit naadloos aan op het personage: Lou representeert een overweldigend positief, bijna oppervlakkig beeld van non-binair zijn/in transitie gaan. Obstakels in liefde en seks die een non-binair persoon kan meemaken, blijven onbenoemd in dialoog met Lou. Bovendien is hen te allen tijde afgebeeld als ontspannen, comfortabel, sensueel, intelligent; zij het in het houden van een betoog over de constructie van gender of in Anne helpen haar seksuele horizon te verbreden door seks met een strap-on aan haar te introduceren. In de toekomst zou het interessant zijn om non-binaire personages te zien die niet hoofdzakelijk voor andermans ontwikkeling dienen, maar "menselijker" worden afgebeeld en een gelaagde eigen reis met pieken, dalen en karakterontwikkeling meemaken.

7. Persoonskenmerken

Welke trans personen waren er zichtbaar in geschreven media in 2021? Waar in 2020 Nikkie de Jager bijna al in 40% van artikelen met een trans persoon voor kwam, is het interessant om te kijken hoe de representatie van trans personen in 2021 verdeeld is. In 3316 artikelen werd er ten minste één trans persoon expliciet benoemd. Iets meer dan de helft van deze artikelen (54%) ging over beroemde trans personen, maar er waren dus ook veel persoonlijke verhalen over niet-bekende trans personen. Van al deze personen zijn o.a. hun genderidentiteit, huidskleur en leeftijdscategorie genoteerd zoals deze gerepresenteerd werden in het artikel. Zo is bijvoorbeeld de leeftijd van bekende trans personen niet meegenomen in deze analyse als deze niet expliciet benoemd werd in de bron en zijn trans personen alleen meegenomen in de analyse als hun trans-zijn expliciet benoemd werd. Acteur Elliot Page was uitzonderlijk in dat hen soms artikelen werd gerepresenteerd als trans man, soms als non-binair en soms als allebei.

Top 10

van de meest genoemde trans
beroemdheden binnen de geanalyseerde
artikelen en hoe vaak zij voorkwamen.

1. Nikkie de Jager (324)	6. Thorn Roos de Vries (99)
2. Lisa van Ginneken (165)	7. Elliot Page (91)
3. Caitlyn Jenner (138)	8. Loiza Lamers (81)
4. Demi Lovato (134)	9. Marsha P. Johnson (68)
5. Laurel Hubbard (118)	10. Raven van Dorst (67)

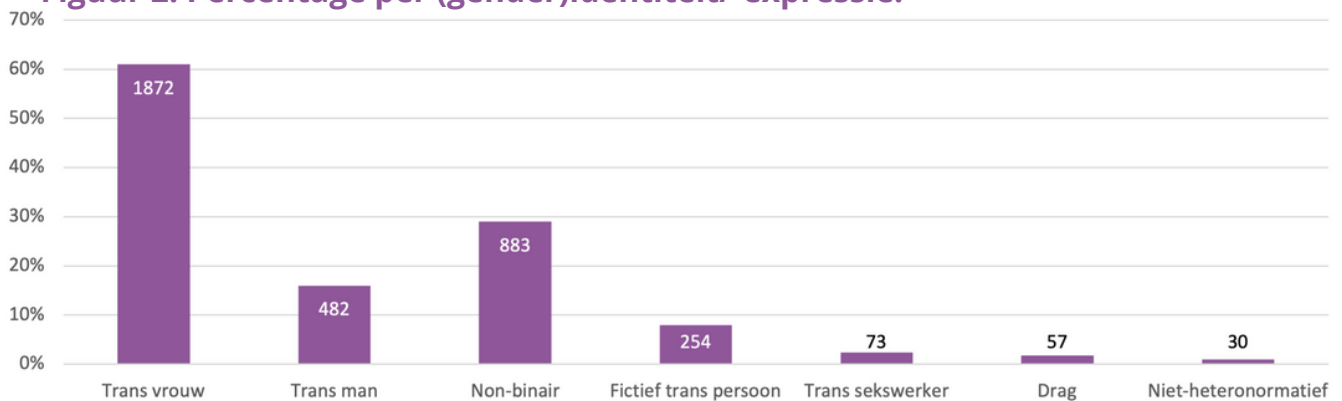
Genderidentiteit (N = 3081)

De aandacht in de media ging in 2020, net als de jaren daarvoor, vooral uit naar trans vrouwen met driekwart van alle artikelen (77%, 2228). In 2021 is er nog steeds hoofdzakelijk aandacht voor trans vrouwen, maar is dit percentage wel relatief lager (61%, 1872). Het hoge percentage van 2020 had natuurlijk deels te maken met de coming-out van Nikkie de Jager, waar 1162 artikelen over werden geschreven. Zonder het aantal artikelen waarin Nikkie indirect of direct werd genoemd (356), ging nog steeds 49% (1523) van alle artikelen over trans vrouwen. In 2021 ging bijna één derde van alle artikelen over non-binaire personen (29%, 883), tegenover 17% (490) in 2020. Hoewel dit deels te verklaren is door het toenemende aantal bekende personen die uit zijn gekomen als non-binair, zoals Demi Lovato, Sam Smith en Raven van Dorst, ging alsnog 46% van deze artikelen over niet-bekende non-binaire personen. Dit indiceert dat non-binair als genderidentificatie over het algemeen meer zichtbaarheid heeft gekregen in het Nederlandse medialandschap. Daarentegen blijft berichtgeving over trans mannen achter: slechts 480 artikelen (16%) bespraken trans mannen, hoewel ook dit percentage licht gegroeid is ten opzichte van 2020 (13%).

In het onderzoek voor 2020 is er voor het eerst gekeken naar de representatie van niet-westerse genderidentiteiten, waarbij 18 artikelen naar voren kwamen. In 2021 bespraken 14 artikelen niet-westerse genderidentiteiten, slechts vier hiervan bevatte directe representatie van een of meerdere mensen met een niet-westerse genderidentiteit. Hieruit blijkt dat het bestaan en de erkenning van niet-Westerse genderidentiteiten consistent onderbelicht blijft in Westerse media.

Hoewel crossdressing amper werd besproken in 2021 (<1%), ging ongeveer 2% van de artikelen (57) over trans personen die drag doen. Crossdressing veronderstelt geen specifieke genderidentiteit, maar valt wel onder de paraplu-term 'trans'. Verder sprak bijna 8% (254) van de artikelen onder andere over een fictief trans persoon, ging iets meer dan 2% (73) van deze artikelen over een of meerdere trans sekswerkers en representeerde 1% van de artikelen (30) expliciet queer (niet-heteronormatief) trans personen.

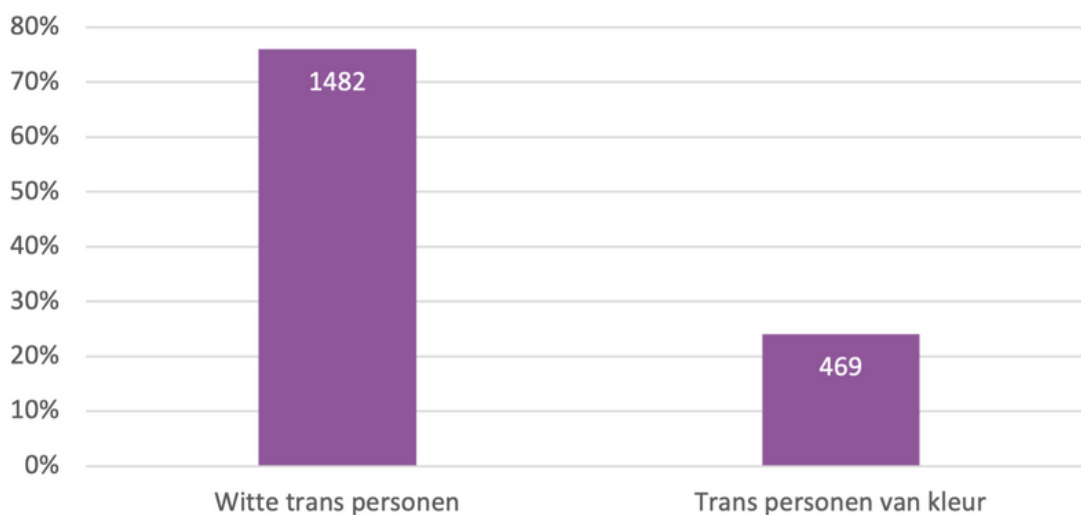
Figuur 2. Percentage per (gender)identiteit/-expressie.

Huidskleur (N = 1937)

In 2021 werden 1937 artikelen gepubliceerd waarin de huidskleur van een of meerdere trans personen expliciet werd benoemd of afgebeeld. Waar in 2020 nog 87% van de artikelen witte trans personen bespraken, was dit percentage in 2021 gezakt naar het alsnog hoge 76% (1482). Daarentegen benoemden 469 artikelen (24%) trans personen van kleur. Net zoals in 2018, 2019 en 2020 werden trans personen van kleur vaker geportretteerd als slachtoffers: 34% van alle artikelen met ten minste één trans persoon van kleur, beeldde trans personen af als slachtoffers. Slechts 21% van de artikelen waarin een wit trans personen werd beschreven, beschreef trans personen als slachtoffers. Toch is de discrepantie tussen bovenstaande percentages kleiner dan vorig jaar, wat vooruitgang suggereert. Zo is het percentage gelaagde artikelen niet langer dominant bij witte trans personen: in 2021 was 16% van de artikelen over trans personen van kleur gelaagd (waarbij zowel de positieve als negatieve kanten van het leven van een trans persoon werden belicht), terwijl dit maar voor 14% van de artikelen over witte trans personen het geval was. Tegelijkertijd moet niet vergeten worden dat in dit onderzoek alle diversiteit aan niet-witte huidskleuren samen gerepresenteerd wordt onder de noemer 'trans persoon van kleur'; als deze verschillende groepen niet samen zouden worden gecategoriseerd, is het aannemelijk dat witte trans personen alsnog in alle statistieken dominant zouden zijn.

Figuur 3. Percentage witte trans personen en trans personen van kleur.

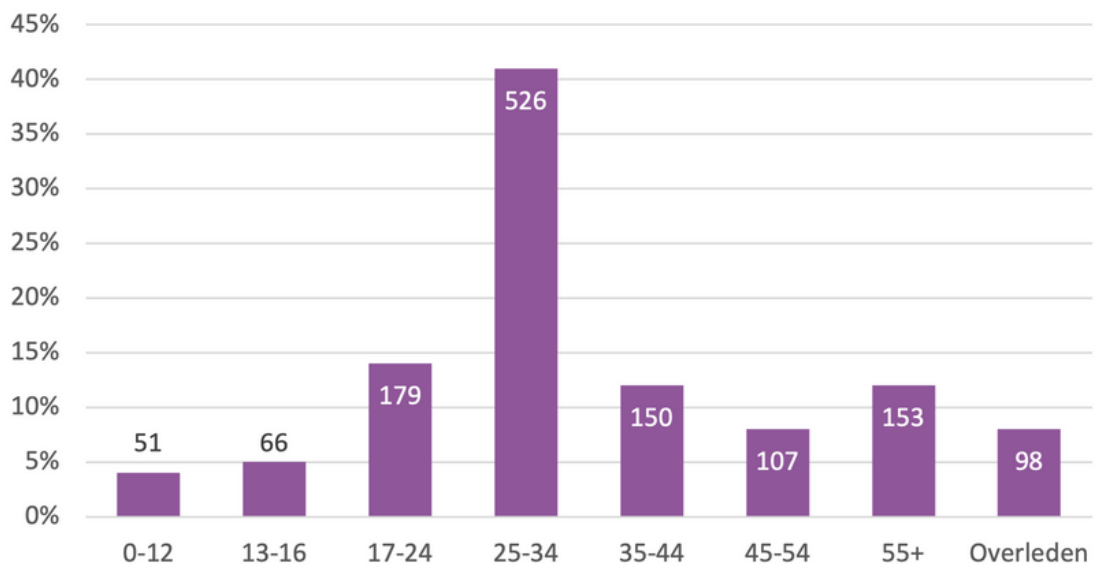
Leeftijd (N = 1291)

Net zoals vorig jaar ging de helft van de media-aandacht voor trans personen waarvan de leeftijd expliciet genoemd werd uit naar personen tussen de 17 en 34 jaar (55%). Naast verhalen van oudere bekende en onbekende trans individuen is de leeftijdsrepresentatie "55+" vrij hoog doordat 54% van de artikelen (83) alleen al Caitlyn Jenner's republikeinse politieke loopbaan bespreken. In de categorie 45-54 ging 55% van de artikelen (59) juist over Lisa van Ginneken's aanstelling als eerste trans persoon in de Tweede Kamer.

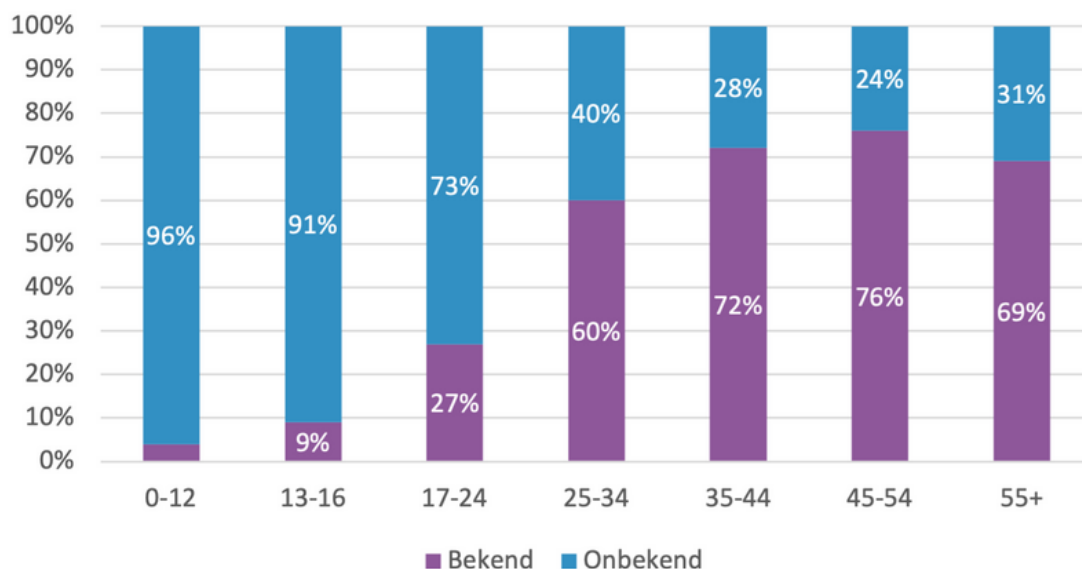

In de grootste categorie "24-35" besteedt 60% van de artikelen (317) aandacht aan (gebeurtenissen rondom) bekende trans personen, zoals Demi Lovato en hun coming-out (72), YouTuber Nikkie de Jager als presentatrice het Eurovisie Songfestival (71) en model Loiza Lamers' documentaire (54). Significant is dat er minder artikelen worden geschreven over oudere onbekende trans personen dan jongere onbekende trans personen (figuur 5): waar 96% van de gerepresenteerde trans personen van 0-12 jaar onbekend is, wordt dit nog maar 40% van 25-34 jaar en uiteindelijk slechts 24% van 45-54 jaar. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de representatie en dus de zichtbaarheid van onbekende trans personen in media afneemt naarmate hun leeftijd vordert.

Figuur 4. Percentage per leeftijdscategorie

Figuur 5. Percentage per bekende en onbekende trans personen

8. Casus: Frédérique

“Dat ik niet de enige ben die dit overkomt. Er zijn heel veel mensen die misschien zelfs overleden zijn aan dat ze in elkaar zijn geslagen en uiteindelijk misschien in een sloot zijn gedumpt omdat ze homo waren of lesbisch of iets in die term. En dat is zo ongelofelijk dat dat gewoon gebeurt puur omdat je niet per se anders bent, maar je gewoon uit op de manier waarop je bent en dat mensen je daarop gaan corrigeren, en je in elkaar geslagen gaat worden, soms zelfs vermoord is dat gewoon verschrikkelijk.” (*Humberto*, 11-08-2021)

Transfoob geweld, geweld dat voortkomt uit transfobie, komt in Nederland nog steeds te vaak voor. Een van de uitspringende instanties van zulk geweld in 2021 was de aanval op de 14-jarige Frédérique. Op 26 Juli 2021 rapporteerde het *AD* dat Frédérique, “een meisje van 14 jaar” in een Amstelveense speeltuin aangevallen was door een groep jongeren. De reden voor deze aanval, zo rapporteerde het *AD*, was dat Frédérique op de vraag “ben je jongen of meisje?”, reageerde met “dat maakt toch niet uit”. De jongeren namen geen genoegen met dit antwoord en hebben haar vervolgens in elkaar geslagen. Frédérique heeft hier onder andere een kaakfractuur, een gebroken neus en gebroken tanden aan overgehouden. Initieel gaf de politie geen uitspraak over het motief, al werd vrijwel meteen Roze in Blauw (een netwerk binnen de nationale politie dat zich bezighoudt met “anti-lhbt+ geweld in Nederland”) ingeschakeld.

Vrij snel volgde een interview met Frédérique’s vader, die benadrukte dat zijn dochter “niet transgender” is, dat ze gewoon zegt “dat ze is wie ze is”, en dat hij verbijsterd was dat dit “zoveel boosheid en agressie heeft opgewekt”. Artikelen die dit incident bespraken kwamen vaak met een foto van Frédérique’s huilende gezicht.

Na de eerste rapporten over de aanval volgde nationale discussie en speculatie over waar dit geweld vandaan kwam. Vergelijkingen werden getrokken met zowel bredere statistieken over geweld tegen lhbt+ jongeren als de gewoonte onder jongeren om minder in hokjes te denken. Hanneke Felten van kenniscentrum Movisie benoemde dat Frédérique waarschijnlijk “slachtoffer is geworden van anti non-binair geweld, zonder dat de Amstelveense in zo’n hokje te plaatsen is”.

Ondanks dat de meeste berichtgeving over Frédérique te maken had met anti-lhbt+ geweld onder jongeren, waren er ook publicaties en individuen die het geweld waar Frédérique slachtoffer van was gebruikten om andere politieke visies door te drukken. Zo spraken een aantal experts bij Het Parool kritisch over “groepsdruk” en “straatcultuur”, tweette PVV-leider Geert Wilders over de “gewelddadige Marokkanen” die deze aanval zouden hebben gepleegd en hoe

deze “geen genade” verdienen, pleitte fractievoorzitter van VVD Alkmaar John van der Rhee voor een “stevige” aanpak van de jongeren en hun ouders, en tweette fractievoorzitter van JA21 Amsterdam Annabel Nanninga over “geweld bij allochtone jongens” als de olifant in de kamer, gevolgd door een transfobische grap over zelfidentificatie.

In het midden van deze mediastorm verscheen Frédérique’s vader, die al in een aantal kranten interviews had gegeven, op de wekelijkse RTL talkshow *Humberto*. Opvallend in dit interview was dat Frédérique (via haar vader) sterk wou benadrukken dat ze niet wil dat de verdachten lange celstraf krijgen, haar vader noemde dit “ook een vorm van intolerantie die niet goed is”, en citeerde Frédérique : “het is een hele verdrietige situatie voor ons allemaal”, ook de verdachte. Frédérique zelf zat een paar weken later aan tafel bij Humberto. Ze vertelde meer over hoe ze de aanval en de daaropvolgende mediastorm ervaren heeft, herhaalde haar wens dat de verdachte niet te hard gestraft zou worden, en legde uit dat ze haar verhaal wou doen omdat er zo veel meer slachtoffers van anti-lhbt+ geweld ongehoord worden. Humberto Tan benadrukte in zijn talkshow hoe weloverwogen ze reageerde op de hele situatie en hoe barmhartig ze zich uitdrukte tegenover de daders. Dat waren twee kwaliteiten die leidden tot haar nominatie voor de Kinderprijs van het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg.

Wat de mishandeling van Frédérique uniek maakt, is dat dit extreem transfoob geweld gericht op een niet (openlijk) trans persoon. Een groot deel van de significante hoeveelheid artikelen geschreven over dit incident benadrukken expliciet dat Frédérique niet trans is, maar dat de reden voor de aanval haar weigeren om te antwoorden op een vraag over haar gender was. Het is met 77 artikelen verreweg het meest besproken geval van transfoob geweld in Nederlandse media, en de publicaties erover leidden tot “tezamen meer dan 5 miljoen views, alomvattende verontwaardiging, wereldwijde media-aandacht, meer dan 200.000 digitale reacties en maar liefst 94.000 fysieke brieven (dankzij de nationale Radio 538 campagne)”. Deze hoeveelheid aandacht is aan geen enkel ander vergelijkbaar incident met betrekking tot een trans persoon besteed in 2021. Activist Nanoah Struik, zelf non-binair, schreef een column over deze discrepantie: “Zou ik kunnen rekenen op evenveel steun als Frédérique?”. Nanoah stelt dat die de steun die Frédérique ontving hartverwarmend vond, maar vraagt zich terecht af of er evenveel steun en media-aandacht zou zijn voor een non-binair of trans slachtoffer van een vergelijkbare aanval. Hen denkt van niet: “Met een veertienjarig meisje kan de gemiddelde Nederlander zich identificeren, met een non-binair persoon niet.” En daar bovenop, hoe veel transfoob geweld bestaat in Nederland onzichtbaar en ongerapporteerd, en krijgt dus nooit de kans om de nationale aandacht die Frédérique ontving te genereren?

9. Verhaallijnen

Veel van de artikelen uit het onderzoek waren niet geschikt voor een uitgebreide inhoudsanalyse omdat ze niet genoeg ingingen op trans personen en issues. Uiteindelijk zijn er 4359 artikelen (ongeveer 44% van alle artikelen in het onderzoek) geanalyseerd op de manier waarop trans mensen en verwante onderwerpen werden beschreven. Op basis hiervan zijn er 13 verhaallijnen onderscheiden. In het eerste deel van dit hoofdstuk worden de zes meest voorkomende verhaallijnen beschreven. Meer dan vier op de vijf van de geanalyseerde artikelen (81,6%, 3555 artikelen) gebruikten ten minste één van deze narratieven. In het tweede deel van het hoofdstuk worden zeven kleinere verhaallijnen besproken die in 2021 nog steeds af en toe voorkwamen en die belemmerend zijn voor trans emancipatie.

Top zes verhaallijnen in 2020

De zes meest voorkomende verhaallijnen in 2021 werden in 81,6% van de artikelen gebruikt. In 2020 was dit 79%. Net als in 2018 en 2019 werden trans personen vaak afgebeeld als slachtoffers van discriminatie en uitsluiting. Net als vorig jaar was 'het trans slachtoffer' de meest voorkomende verhaallijn. Verder was er in 2021 een significante toename in het aantal artikelen dat trans personen in functie beschreef en een lichte afname in het aantal artikelen dat trans personen als pioniers neerzette. Ook was er een toename in artikelen waarin de transitie van trans personen als overweldigend succesvol wordt beschreven (ook al blijft dit percentage nog steeds ruim achter bij dezelfde statistieken uit 2019 en 2018), maar er was een vergelijkbaar percentage artikelen dat gelaagde verhalen over trans personen vertelde. Vanwege een verandering in methodologie zijn de statistieken van het 'trans als grap / grap over trans'-script niet vergelijkbaar met die van voorgaande jaren, wel worden de statistieken van 2021 in meer diepgang geanalyseerd.

Het trans slachtoffer (40% / N=1730)

"'Mensonterend', zo noemt de demissionaire minister de vereisten in de transgenderwet. 'Tientallen jaren zijn er mensen geweest die medische behandelingen ondergingen, die ze helemaal niet wilden. Maar ze wisten dat ze niet anders konden', zegt Van Engelshoven. 'Anderen hebben door deze wet juist gewacht. Ze hebben noodgedwongen uitgesteld zichzelf te worden. Jarenlang.'" (Tubantia, 27-11-2021).

Net als in 2020 was in 2021 de meest voorkomende verhaallijn die van het trans slachtoffer. In deze verhaallijn werden trans personen gerepresenteerd als slachtoffers van pesten, discriminatie, chantage of geweld. 40% van alle artikelen gebruikte deze verhaallijn.

De meest voorkomende thematiek in deze artikelen was discriminatie van trans personen in publieke ruimtes (onderwijs, kleedkamers, toiletten) en de (olympische) sport, de Hongaarse anti-lhbt+ wet, de lange wachttijden binnen de trans zorg en, net als vorig jaar, artikelen over hoe Nikkie de Jager uit de kast geforceerd werd.

Trans als pionier (17% / N=750)

"Van Ginneken, de eerste transvrouw in de Tweede Kamer, won in de categorie bekende lhbt+heid. Andere genomineerden waren presentatrice en YouTuber Nikkie de Jager, kunstenaar Naomie Pieter, regisseur Michiel van Erp en presentator André van Duin. Volgens juryvoorzitter Cornald Maas is het 'belangrijk en historisch' dat er een transvrouw in de Kamer zit. 'Met haar Kamerlidmaatschap kan Lisa van Ginneken voor de gemeenschap nog meer het verschil maken', zegt hij." (Gouds Dagblad, 08-08-2021).

In deze verhaallijn werd een trans persoon beschreven als een activist die zich inzet voor trans emancipatie en een meer gelijke samenleving. Trans personen werden in 17% van de artikelen (750) beschreven als pioniers. Sinds 2018 komt deze verhaallijn elk jaar vaker voor. In 2019 ging één op de tien artikelen over trans mensen als pioniers, in 2020 was dat meer dan één op de vijf. Deze aantallen vlakten iets af in 2021, mogelijk door de mindere hoeveelheid aandacht voor Nikkie de Jager, wie in 2020 in 191 artikelen als pionier werd beschreven. Ook in 2021 werden voornamelijk witte trans personen neergezet als pioniers. Bijna de helft (47,6%) van de artikelen met het script pionier gingen expliciet over witte trans personen terwijl slechts 10% van deze artikelen expliciet over een trans persoon van kleur ging, een nog groter procentueel verschil dan in vorige jaren. Trans mensen die vaak als pionier werden beschreven in 2021 waren de eerste trans persoon in de Tweede Kamer Lisa van Ginneken (154), de eerste trans admiraal en Amerikaans onderminister van volksgezondheid Rachel Levine (41), de eerste non-binaire acteur in een Nederlandse speelfilm Thorn Roos de Vries (48) en diens karakter Lou (26) en natuurlijk Nikkie de Jager (77).

De trans persoon in functie (13% / N=547)

"Realityster en voormalig atleet Caitlyn Jenner (71) kan op 14 september een gooi doen naar het gouverneurschap van de staat Californië. Donderdag werd bekend dat op die datum de vervroegde verkiezingen daar plaatsvinden." (RTL Nieuws, 02-07-2021).

In deze verhaallijn werd een trans persoon besproken om diens deskundigheid op een bepaald gebied. De nadruk ligt in deze artikelen niet op het trans-zijn van de deskundige, maar op hun expertise en functie. In meer dan een tiende (13%) van de artikelen werden trans mensen in functie afgebeeld, significant meer dan in 2020 (8%) en 2019 (11%). Deze stijging is deels te verklaren aan de hand van het grote aantal artikelen over trans beroemdheden waarvan benoemd wordt dat ze trans zijn, ondanks dat het vaak irrelevant is voor het artikel. Voorbeelden zijn Nikkie de Jager (94), Caitlyn Jenner (56, zowel benoemd in functie als reality-ster en politica), Sam Smith (26), en Demi Lovato (22). Ook kamerlid Lisa van Ginneken werd vaak beschreven in functie (37).

Het gelaagde verhaal (9% / N=385)

"De seksindustrie is niet nieuw voor Luhrs. Na haar studie filmwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam verdiende ze haar geld met webcamseks en maakte ze porno, voornamelijk met vrouwen en non-binaire mensen. Zelf identificeert ze zich ook niet met een -gender. Voor haar bachelor- en masterscriptie onderzocht ze onder andere beeldvorming over porno in mainstream media. "Het verbaasde me dat ik in de wijdverspreide porno nooit beelden zag die overeenkomen met de nabijheid die ik voel als ik seks heb. Dat was voor mij een reden zelf porno te gaan maken, als regisseur en als performer. De maker in mij wilde iets tastbaars doen met mijn academische kennis en mijn eigen seksualiteit." (Het Parool, 13-01-2021).

In artikelen met een gelaagd verhaal worden de levens van trans personen met nuance besproken. Deze artikelen laten zien dat de levens van trans personen niet alleen door voor- of tegenspoed gedomineerd worden, net als het geval is voor verslaggeving rondom cisgender personen. Net als in 2020 was het percentage artikelen met een gelaagde verhaallijn ongeveer 9%, wat nog steeds significant lager is dan de 17% die in 2019 gevonden werd. Wat waarschijnlijk een rol speelt in dit grote verschil, is het feit dat de verhaallijn, meer dan andere verhaallijnen, enige ruimte toelaat tot interpretatieverschillen tussen onderzoekers of een artikel wel of niet genuanceerd genoeg is voor deze verhaallijn. In 2021 en 2020 kwam het gelaagde narratief wel vaker voor dan in 2018, toen slechts 0,2% van de artikelen gelaagd bevonden was. Opvallend is dat bijna de helft (47,5%, 183) van de artikelen met een gelaagde verhaallijn portretten van trans personen waren. In totaal bevatte bijna 30% van de portret-artikelen over trans personen in 2021 gelaagde verhaallijnen.

Trans als grap (3% / N=116) / Grap over trans (6% / N=252)

"Die linker, die jij van de achterkant ziet, is een Filipino", zei de krullenbol. „Die heeft een snor. Het is een kerel." Toen vertelde de jongen dat hij in Thailand ooit het bed had gedeeld met een transseksueel. Hij keek er akelig serieus bij, op de een of andere manier deed hij me aan Joran van der Sloot denken." (De Gelderlander, 10-09-2021).

In voorgaande jaren werd in deze monitor gekeken naar het script "trans als grap". Dit script omvatte zowel artikelen waarin een grap over trans personen gemaakt werd als artikelen die een eerder gemaakte grap bespreken. Omdat de categorieën dit jaar zijn gesepareerd en beiden hier worden besproken, zijn de statistieken niet accuraat te vergelijken met die van voorgaande jaren. In 2021 bevatte 3% (116) van de geanalyseerde artikelen een grap over een of meerdere trans personen, in een verdere 6% (252) van de artikelen werd een dergelijke grap besproken, maar niet door de publicatie zelf gemaakt. Soms betrof dit een grap over één trans individu, soms over meerdere trans mensen en soms over de trans gemeenschap in het algemeen. Dergelijke grappen die spotten met trans zijn worden over het algemeen als beledigend ervaren, een overweldigende 81% (94) van deze artikelen had dan ook een negatief sentiment. Veel van deze grappen reduceerden trans mensen tot smadelijke stereotypen, spotten met het idee van genderneutrale toiletten, gebruikten trans-gerelateerde grappen om "woke-cultuur" belachelijk te maken of speculeerden over de genderidentiteit van trans personen.

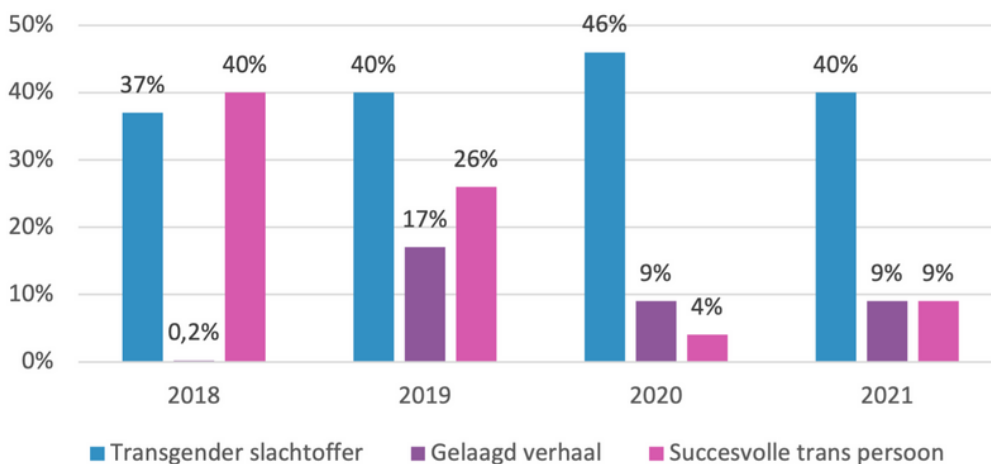

Het merendeel van de artikelen (66%, 166) dat grappen over trans personen besprak, ging over de comedyspecial van Dave Chappelle waarin hij beledigende opmerkingen over trans mensen maakte. Over het algemeen werd dit in beeld gezet als een conflict over vrijheid van meningsuiting en censuur, zelden gingen artikelen in op hoe dergelijke grappen kwetsend zijn voor de trans gemeenschap en vrijwel geen van de nieuwsberichten en opiniestukken nam de moeite om een trans persoon te vragen naar de redenen achter de controversie. 31 van deze artikelen (12%) ging over een van de grappen die J.K. Rowling maakte over trans mensen. Dergelijke grappen werden zelden behandeld als transfoob, maar werden aangehaald in bredere discussies over cancel cultuur en vrijheid van meningsuiting. Ze werden ook niet als transfoob gezien als ze gemaakt werden door J.K. Rowling, die bekend staat om haar anti-trans lobby.

De succesvolle trans persoon (9% / N=393)

Er was sprake van de 'succesvolle trans persoon'-verhaallijn als iemands transitie als een succesverhaal werd beschreven. Deze artikelen beschreven hoe trans personen na hun coming-out en transitie veel gelukkiger waren en hoe ze gesteund werden door hun omgeving. Sinds 2018 daalt het gebruik van deze verhaallijn snel in frequentie: in 2018 kwam dit narratief in 40% van de artikelen voor, in 2019 was dit percentage 26% en in 2020 was het 4%. In 2021 steeg het aantal tot 9%, nog steeds ruim minder dan de aantallen van 2019 en 2018. De toenemende aandacht voor trans personen als slachtoffers kan hier een verklaring voor zijn. Iets meer dan 60% (241) van de artikelen met de "succesvolle trans persoon" verhaallijn gingen over een bekend trans persoon. Hiervan werden Demi Lovato (46), Elliot Page (45), Nikkie de Jager (33) en Loiza Lamers (23) het meest besproken.

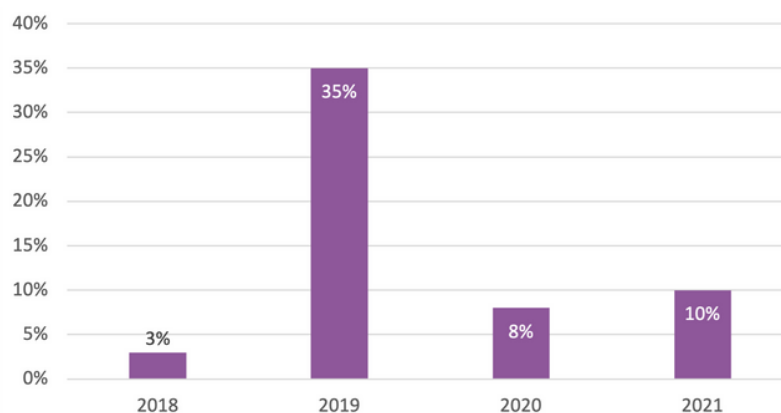
Figuur 6. Verdeling 'slachtoffer', 'succesvolle trans persoon'- en gelaagde verhaallijnen in 2018, 2019 en 2020.

Belemmerende verhaallijnen

Naast de zes populairste verhaallijnen is er ook een groot aantal negatieve verhaallijnen dat een tegenreactie vormt op meer positieve representatie in de mainstream media. Deze verhaallijnen, die over het algemeen politiserend en argumentatief van aard zijn, belemmeren trans emancipatie omdat ze trans personen kadreren als onnatuurlijk, bedriegers, spektakels of andere negatieve beelden. In 2021 gebruikte ongeveer 10,4% (455) van alle op script geanalyseerde artikelen tenminste één van deze verhaallijnen, een stijging ten opzichte van de 8% in 2020. Na een enorme stijging van 3% naar 35% in 2019 zijn de percentages in 2020 en 2021 relatief laag. De afgenomen media-aandacht voor de Nashville-verklaring was hier de grootste aanleiding voor.

Figuur 7. Percentage artikelen met minimaal één belemmerende verhaallijn.

Trans als pion (2% / N=77)

"Bovendien mag het verlangen andersdenkenden monddood te maken altijd onder vuur liggen. Het is sneu hoe door cultural studies geïnspireerde activisten een schrijfster als J.K. Rowling verketteren om haar opvattingen over transgenders, of Nederlandse kunstenaars als Tinkebell of Erik Kessels in de hoek drijven wegens vermeend racisme of seksisme. Het doet denken aan de vernielzucht van Baudet of Trump – zoals ook hun 'alternatieve feiten' een postmodern tintje hebben." (NRC, 07-01-2021).

Bij het script 'trans als pion' werd een narratief rondom trans personen 'gekaapt' om de opinie van de schrijver te versterken. Bijna 2% (77) van de geanalyseerde artikelen gebruikte deze verhaallijn, ongeveer de helft van de relatieve hoeveelheid in 2020 en 2019. Hiervan uitten de meeste artikelen (66%, 52 artikelen) net als in 2020 een negatief sentiment ten opzichte van trans personen. 15% van deze opportunistische artikelen benadrukte de vermeende goede positie van trans personen in de Nederlandse samenleving met als doel andere landen en etnische minderheden binnen Nederland af te doen als bedreigend en transfoob. Deze nationalistische artikelen zetten de veiligheid van trans mensen in als pion om te beargumenteren dat niet-Westerse landen, asielzoekers, vluchtelingen en Nederlanders met een biculturele achtergrond gevaarlijk zouden zijn. Daarnaast werd deze verhaallijn vaak gebruikt om te beargumenteren dat politieke correctheid zou leiden tot een beperking van de vrijheid van meningsuiting. Situaties waar mensen kritiek hadden op transfobie of genderinclusieve taal gebruikten, zoals J.K. Rowling en Kathleen Stock, werden vaak aangehaald als voorbeelden van deze vermeende censuur.

Trans als spektakel (2% / N=84)

"Landelijke media-aandacht kreeg ie: de Zeeuwse hen die haan werd. De kip van Gré en Rien Bolle is dood. 'Hij heeft zelfmoord gepleegd.'" (De Stentor, 25-11-2021).

In 2% (84) van de artikelen werden trans personen afgebeeld als een spektakel, vergeleken met slechts 1% in 2020. 38% (32) van deze artikelen in 2021 ging over showbizz en gebruikte de transitie en de lichamen van bekende trans personen als sensatienieuws. 12 artikelen (14%) gingen over een vermeende 'transgenderkip' en het overlijden daarvan. Verder waren er een aantal artikelen over taalgebruik, vreemdgaan, en criminaliteit.

Trans als aanval op de natuurlijke orde (5% / N=216)

"Deze wetswijziging maakt zelfidentificatie mogelijk. Geslacht wordt een 'label' dat je zelf kunt kiezen. Of dat label strijdig is met de biologie, doet er niet toe. Daarmee wijzigt de wettelijke definitie van wat een man of een vrouw is. Biologie erodeert en culturele opvattingen over wat het betekent man of vrouw te zijn, worden ondermijnd. Wie het transgenderdebat volgt of er zich in mengt, merkt de dwingende tot zelfs agressieve argumentatie, die geen ruimte laat voor tegenspraak." (Reformatorisch Dagblad, 14-12-2021).

In 216 artikelen werd betoogd dat trans personen een aanval op de natuurlijke (biologische, culturele of religieuze) orde zouden vormen. Dit is bijna 5% van de totaal geanalyseerde artikelen, een gigantische groei vergeleken met de 0,9% in 2020. In 2018 was het percentage een vergelijkbare 4%, en in 2019 aanzienlijk hoger (13%). Volgens artikelen in dit script zou het bestaan van trans personen een bedreiging zijn voor binaire genderrollen, wat daarmee de 'natuurlijke' gang van zaken in de maatschappij zou ontworpen. Naast rechts-conservatieve media vonden deze anti-gender artikelen hun oorsprong voornamelijk in de conservatief christelijke hoek: bijna 1 op de 5 (18,5%, 40) van deze artikelen werd gepubliceerd door christelijke kranten zoals *Reformatorisch Dagblad*. De aandacht die er in 2019 was voor de Amerikaanse Nashville-verklaring, waarin kerken werden opgeroepen om 'transgenderisme' af te keuren, nam in 2020 af en bleef ook in 2021 achterwege.

De grote groei in het gebruik van dit anti-gender narratief in 2021 komt voornamelijk door de groeiende interesse in de argumenten van Britse trans-uitsluitende radicale feministen (TERF) /genderkritische feministen zoals J.K. Rowling en Kathleen Stock, (66 artikelen, 30,5%) die beweren dat trans vrouwen geen echte vrouwen zijn en toegang tot vrouwenruimtes misbruiken voor perverse redenen. Een ander groot onderwerp dat deze verviervoudiging in het gebruik van dit script mogelijk maakte, was de participatie van trans vrouwen in professionele vrouwensport, waar veel controverse in de media over was (28 artikelen, 13%).

Trans als minderheid (2% / N=80)

"Het idee dat transgenders specifiek grote risico's lopen, dat zij een soort unieke, kwetsbare populatie zijn zoals clubs als Stonewall het doen voorkomen, dat klopt niet. We zijn een tolerante samenleving. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat transgenders niet ook soms lijden. Net als vrouwen – er worden elke wéék drie vrouwen vermoord. En Stonewall vindt dus dat vrouwen rechten moeten opgeven om transvrouwen te accommoderen. Dat hoeft niet." (NRC, 11-12-2021).

In artikelen die de verhaallijn 'trans als minderheid' gebruikten, werd beargumenteerd dat de trans gemeenschap een dusdanige kleine groep vormt dat maatschappelijke veranderingen doorvoeren onnodig is. In 2020 gebruikte slechts 0,9% van de artikelen deze verhaallijn, terwijl dat percentage in 2019 nog 4% bedroeg. In 2021 groeide dit weer tot 2%. Ongeveer een kwart (19) van deze artikelen betrof argumenten over publieke ruimtes: dit behelsden variaties op de redenering uit de anti-gender beweging dat trans vrouwen toelaten tot openbare vrouwenruimtes het te makkelijk zou maken voor mannelijke plegers van zedendelicten om eveneens deze ruimtes te betreden. Trans vrouwen zouden hun toegang tot deze ruimtes en daarmee veiligheid dus moeten opgeven om de veiligheid te waarborgen van cisgender vrouwen, welke dus impliciet als waardevoller worden geframed. Verder bespraken deze artikelen de zorgen en rechten van de trans gemeenschap als minder belangrijk dan vrijheid van meningsuiting als het om stand-up comedy gaat, de zogenoemde eerlijke verdeling in sportcompetities en het verkleden als transfobe karikaturen tijdens onder andere carnaval.

Trans persoon met spijt (0,4% / N=19)

"Nederlandse media hebben nauwelijks aandacht besteed aan de geruchtmakende rechtszaak tegen de Tavistock-kliniek voor genderdysforie in Londen, aangespannen door een moeder die wilde voorkomen dat haar nu zestienjarige dochter met autisme hormoonbehandelingen zou krijgen en een 23-jarige vrouw die haar transitie tot man ongedaan heeft proberen te maken. Zij verwijt de kliniek dat er te snel tot een onomkeerbare behandeling is besloten toen ze zestien jaar was." (NRC, 17-05-2021).

In 2021 spraken 0,4% (19) van de artikelen over personen die spijt hadden van een transitie of de mogelijkheid dat (jonge) mensen te snel zouden beslissen om in transitie te gaan. Dit is een halvering vergeleken met 2020, toen dit nog 0,8% van de geanalyseerde artikelen betrof. In deze artikelen werd vaak beargumenteerd dat het moeilijker zou moeten worden voor trans personen om een transitietraject te mogen starten. Daarnaast werd vaak geopperd dat jonge mensen niet in staat zouden zijn om te beslissen over een transitie. In 2019 bespraken slechts vier artikelen de mogelijkheid dat mensen spijt konden hebben van hun transitie, in 2020 waren dat er twintig en in 2021 19.

Trans als fraudeur (0,9% / N=41)

"Volgens Stock zijn veel transvrouwen 'nog steeds mannen met mannelijke geslachtsmiddelen, die zich aangetrokken voelen tot vrouwen en niet op plekken zouden moeten zijn waar vrouwen zich omkleden of ongestoord willen slapen'. De vrees van Stock en haar geestverwanten is dat vrouwen door zelfidentificatie hun rechten op sekse-specifieke voorzieningen verliezen, bijvoorbeeld in zwembaden, ziekenhuizen en gevangenissen." (de Volkskrant, 04-11-2021).

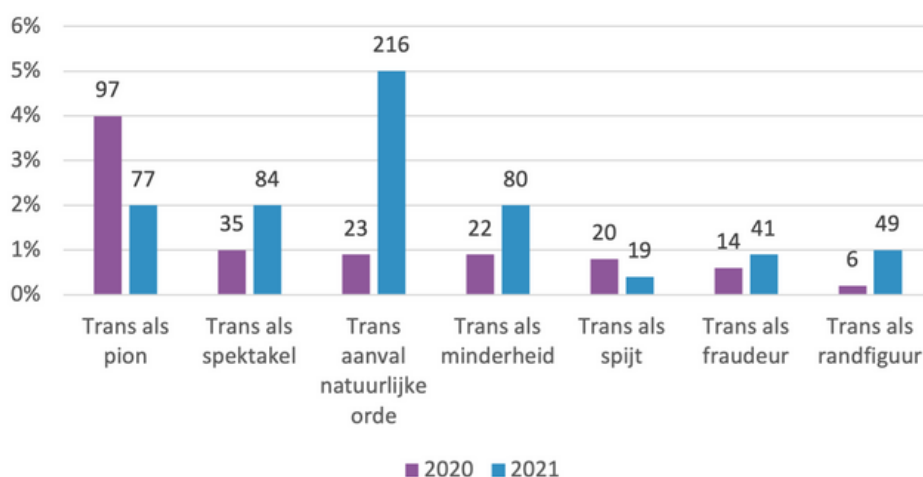
In 41 artikelen, 0,9% van het totaal, werd beargumenteerd dat trans personen niet echt trans zijn, maar zich zo voordoen om andere mensen te bedriegen. In 2019 bespraken slechts acht artikelen trans personen als fraudeurs, in 2020 waren dat er bijna twee keer zo veel en in 2021 verdubbelde dit weer. Bij dit script werden ook voornamelijk trans vrouwen beschreven als een bedreiging voor de veiligheid van cisgender vrouwen in publieke ruimtes, met name toiletten en kleedkamers. Ook trans vrouwen in sport werden verdacht van "doen alsof" om makkelijker te kunnen winnen. Het toenemende gebruik van dit script is een teken van de toenemende media-aandacht voor argumenten uit de anti-gender beweging.

Trans als randfiguur (1% / N=49)

"Het contact met een transseksuele prostituee lijkt Willem van der Willigen uiteindelijk fataal te zijn geworden. Maar hoe raakte de gerespecteerde en vermogende Lieshoutenaar verstrengeld in de absurde wereld van deze Sharona en haar 'meester' Bill? "Ze is een heel kinky vrouw. Zelfs in de winter had zij bijna niks aan.'" (BN de Stem, 02-10-2021).

In 49 artikelen werd een trans persoon afgebeeld als iemand die zich buiten de maatschappij begeeft en in sommige gevallen betrokken is bij criminele activiteiten. In 2020 bespraken 0,2% van de artikelen trans personen als randfiguren terwijl dit percentage in 2019 0,6% bedroeg. In 2021 is dit percentage opgelopen tot ongeveer 1%. Ongeveer een op de drie (32,7%, 16) van deze artikelen ging over de moord op de Liethoutse Willem van der Willegen, waar een trans sekswerker bij betrokken was. Een verdere 15 artikelen (30,6%) van deze artikelen gingen ook over sekswerk, waarvan 8 specifiek over mensenhandel. In totaal gingen 63% procent van de artikelen met de randfiguur verhaallijn over sekswerk.

Figuur 8. Belemmerende verhaallijnen.

Politisering (20.5% / N=892)

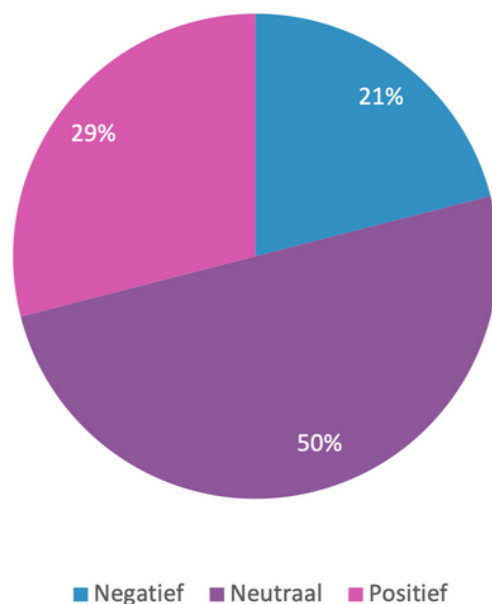
In politiserende artikelen werden (vermeende) problemen rondom trans mensen op een betogende of normatieve manier besproken. In 2019 waren vier op de tien artikelen (39%) politiserend, in 2020 was dat ongeveer een kwart (26%). In 2021 daalde dit tot ongeveer een op de vijf (20,5%).

Toch was nog steeds een aanzienlijk deel van alle artikelen politiserend; het bestaan van trans personen wordt dus nog steeds aangehaald voor politieke betogen, zowel positief als negatief. Veruit de meeste politiserende artikelen waren in 2019 en 2020 positief van sentiment, in beide jaren 63%. In 2021 daalde dit percentage aanzienlijk, tot 29% (262).

Het aantal negatieve politiserende artikelen verdubbelde, vergeleken met vorig jaar, van 10% naar 21% (186). Van 2019 naar 2020 was dit aantal ook al verdubbeld, van 5% naar 10%. Politiserende artikelen die zich negatief uitten over trans mensen en issues gebruikten vaak de 'trans als pion'-, 'trans als aanval op de natuurlijke orde'- en 'trans als grap'-verhaallijnen.

De thematiek waarover deze artikelen ging was over de publieke ruimte, veiligheid van cisgender vrouwen, sport en stand-up comedy. Positieve politiserende artikelen gebruikten vaak de verhaallijnen 'trans slachtoffers' en 'trans als pionier' en gingen vaak over showbizz, trans kunstenaars, de excuses voor de oude Transgenderwet en de strijd om een X in het paspoort te kunnen krijgen. De extreme toename in negatief politiserende artikelen over de trans gemeenschap is voor een significant deel te verklaren door de toenemende media-aandacht voor het anti-gender gedachtegoed dat uit het Verenigd Koninkrijk is komen overwaaien. In Nederland kregen deze transfobe sentimenten steeds meer media-aandacht.

Figuur 9. Sentiment onder politiserende artikelen.

10. CONCLUSIES

2021 zag net als 2020 een explosieve toename in de hoeveelheid aandacht die de Nederlandse media besteedden aan transgerelateerde onderwerpen. In 2020 ging een gigantisch deel van deze berichtgeving over een enkel incident: de coming out van Nikkie de Jager. In 2021 was er niet één enkel incident, maar een groot aantal veelbesproken onderwerpen dat de media domineerde. Zo was er Raven van Dorsts en Demi Lovato's coming outs als non-binair, Thorn Roos de Vries als eerste non-binaire acteur in een Nederlandse speelfilm (*Anne+*), Nikkie de Jager als presentatrice van het Eurovisie Songfestival en Loiza Lamers' autodocumentaire. Ook buiten showbizz en de cultuursector was er veel aandacht voor transgerelateerde onderwerpen: onder andere de excuses voor de oude Transgenderwet, de aanstellingen van de eerste trans politici in zowel de Nederlandse Tweede Kamer als een Amerikaans kabinet, anti-trans en anti-lhbt+ wetten in de Verenigde Staten en Hongarije, onvrede over de transzorg, de transfobe aanval op de 14-jarige Frédérique en toenemende aandacht voor anti-gender argumenten rond trans vrouwen in sport en publieke ruimtes zorgden voor nationale ophef.

Niet alleen was er meer representatie van trans personen, deze representatie was ook nog diverser dan in voorgaande jaren, al is de vooruitgang hierin bescheiden. Er was een grote toename in representatie van non-binaire personen, onder andere door publiciteit rond non-binaire beroemdheden als Raven van Dorst, Sam Smith en Demi Lovato. Ook trans personen van kleur werden meer in de spotlight gezet. Ondanks deze ontwikkelingen bleef berichtgeving van trans personen, met name onbekende trans personen, net als in voorgaande jaren overweldigend jong, wit en vrouw. Uitzonderingen hierop werden veel gevormd door politici. De leeftijdscategorie 55+ was disproportioneel groot door de aandacht voor Rachel Levine en Caitlyn Jenner.

Qua leidende verhaallijnen over trans onderwerpen was het Nederlandse medialandschap in 2021 vrij vergelijkbaar met dat van 2020. Nog steeds was het 'trans slachtoffer' het meest voorkomende narratief rond trans personen. In 2021 was er wel een toename van berichtgeving die trans personen in functie beschreef, dit kwam zowel door berichtgeving over beroemdheden als Nikkie de Jager en Demi Lovato en politici als Lisa van Ginneken en Rachel Levine. Het 'succesvolle trans persoon'-script kwam ook vaker voor in 2021, waar artikelen die trans personen als pioniers op het gebied van trans emancipatie beschreven, statistisch juist iets minder voorkwamen.

De meest opvallende ontwikkelingen in de berichtgeving rond trans onderwerpen en personen in 2021 waren ook de meest zorgwekkende: de toename in negatief politiserende berichtgeving en een gigantische toename in het gebruik van enkele scripts die als belemmerend worden gezien voor trans emancipatie. Zo was er een verviervoudiging van het script 'trans als aanval natuurlijke orde', een argument dat stelt dat trans personen en trans emancipatie een gevaar vormen voor de gevestigde binaire genderrollen en daarmee de "natuurlijke orde" van de maatschappij. In voorgaande jaren kwamen dergelijke argumenten voornamelijk uit een conservatief-christelijke hoek. Ook al is dit vaak nog steeds het geval, is het opvallend dat dergelijke argumenten nu ook steeds meer vanuit trans uitsluitend radicaal feministisch/ genderkritisch feministisch gedachtegoed voortkomen: trans personen worden geframed als een gevaar voor de rechten van cis vrouwen in publieke ruimtes (kleedkamers en toiletten voornamelijk) en in (professionele) vrouwensport. De vele aandacht voor de argumenten van J.K. Rowling en Kathleen Stock is emblematisch voor deze ontwikkelingen. De aandacht voor deze argumenten is ook een teken dat kwetsend en schadelijk anti-gender gedachtegoed, voornamelijk uit het Verenigd Koninkrijk, in toenemende mate aandacht krijgt in Nederlandse media, zonder dat de media hier een kritische blik op hebben. Ook de 'trans als minderheid'-verhaallijn, die stelt dat trans personen een dusdanig kleine groep vormen binnen de maatschappij dat er geen rekening met hen zou moeten worden gehouden, kreeg significant meer aandacht in 2021 dan in 2020. Dezelfde onderwerpen en argumenten kwamen hier naar voren: de veiligheid van cis vrouwen binnen sport en publieke ruimtes werd als belangrijker beschreven dan de toegang van trans vrouwen tot dezelfde ruimtes. Ook argumenten rond de vrijheid van meningsuiting en hoe deze zich verhoudt tot kwetsende grappen over trans personen kreeg veel aandacht in 2021, vooral rond de Netflix-special van comedian Dave Chappelle.

De toenemende zichtbaarheid van trans personen en de verdere bespreekbaarheid van trans issues zijn positieve ontwikkelingen binnen het Nederlandse media-landschap van 2021. Deze ontwikkelingen ontstonden echter niet in een vacuüm: zorgwekkende wetgeving in Hongarije en de Verenigde Staten, de eindeloze wachttijden in de trans zorg en toenemende aandacht voor de gevaarlijke argumenten uit anti-gender gedachtegoed koppelen een toenemende kwetsbaarheid aan de bevorderde zichtbaarheid van trans personen.

LIJST VAN BEGRIPPEN

Cisgender/cis persoon: Een cisgender persoon is iemand die niet trans is. De term refereert naar een persoon waarbij het bij geboorte toegewezen geslacht en de bijkomende genderrol conformeert tot diens identiteit. Het expliciet benoemen van de term 'cisgender' voorkomt dat er een impliciete tegenstelling wordt gemaakt tussen trans mensen en 'normale' mensen.

Diversiteit: diversiteit refereert naar het idee dat er niet één soort mens, maar een variatie aan verschillende mensen wordt gerepresenteerd. In de Mediamonitor gebruiken wij dit woord om aandacht te vragen voor de verscheidenheid binnen vereenvoudigde categorieën: er is niet één soort trans persoon, maar veel verschil in kleur, nationaliteit, genderidentiteit en meer.

Drag: Drag is een vorm van uitvoerende kunst waarbij de uitbundige expressie van gender centraal staat. Het lichaam wordt als canvas gezien om door middel van uitbundige performances een fantasie uit te dragen, bijvoorbeeld het belichamen van een andere gender.

Emancipatie: emancipatie gaat over de sociale vooruitgang voor achtergestelde groepen, waaronder trans individuen.

Slur(s): een slur is het Engelstalige woord voor een beledigend(e) woord of opmerking. Termen zoals 'tranny', 'ladyboy' en 'shemale' zijn voorbeelden van doelbewust kwetsende termen om trans personen mee te beschrijven.

TERF: de afkorting 'TERF' verwijst naar **T**rans-**E**xclusionary **R**adical **F**eminists. De term wordt gebruikt door o.a. trans (feministische) activisten om de specifieke groep feministen met transfobe opvattingen te omschrijven, waaronder het verzet om trans vrouwen als vrouwen te erkennen.

Trans persoon: een trans persoon is iemand die zich niet identificeert met het geslacht en/of de genderrol die bij geboorte zijn toegewezen. Trans functioneert als een paraplu-terme: het omvat niet één identiteit (zoals 'transgender'), maar is juist een voorvoegsel voor en verwijzing naar een ongedefinieerd en oneindig aantal mogelijke identificaties.

Transfobie/transfoob: transfobie is een angst of afkeer voor trans onderwerpen en/of personen, wat kan aanzetten tot beledigende, vijandige en/of gewelddadige handelingen richting trans individuen. Iemand die discriminerende acties verricht vanuit negatieve gevoelens over trans-zijn wordt ook wel een transfoob genoemd.